

SLOVENSKI NAROD.

Članka vsak dan zvečer, izmislj nedelje in praznike, ter velja po pošti prejeman na avstro-ogrsko deželo na vse leto 26 K, na pol leta 12 K, na četrt leta 6 K 50 h, na en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom na vse leto 24 K, na pol leta 12 K, na četrt leta 6 K, na en mesec 2 K. Kdor hoče sam poslati, plača na vse leto 22 K, na pol leta 11 K, na četrt leta 5 K 50 h, na en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele velike več, kolikor znaša poštnina. — Za naročbe brez listodobne vpošiljavitve naročnine se ne esira. — Za oznanila se plačuje od potrestopne petiti-vrate po 12 h, če se oznanila tiska enkrat, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi se pošiljajo brez frankovati. — Recepti se ne vračajo. — Uredništvo in upravnitvo je v Kuzevskih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v I. nadstropju, upravnitvo pa v pritličju. — Upravnitvo naj se blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Vabilo na naročbo.

Stavno p. n. občinstvo uljudno vabilo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim je potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo ob pravem času ponovno, da pošiljanje ne preneha in da dobé vse številke.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Vse leto . . . K 22.— | Četrt leta . . . K 5-50
Pol leta . . . „ 11.— | En mesec . . . „ 1-90
Pošiljanje na dom se računa za vse leto 2 K

S pošiljanjem po pošti velja:

Vse leto . . . K 25.— | Četrt leta . . . K 6-50
Pol leta . . . „ 13.— | En mesec . . . „ 2-30

Naročba se lahko z vsakim dnevom a hkratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziramo na dotično naročilo.

List se ustavlja 10. dan po potekli naročnini brez ozira vsakemu, kdor ne vpošilje iste ob pravem času.

Upravnitvo „Slovenskega Naroda“.

Avstrijska politika v Albaniji.

Demonstracija združenega evropskega brodogojstva (izvzemši nemško!) v turškem morju priča, da stopa balkansko vprašanje zopet v ospredje. Macedonske razmere vpijejo do neba po reformah, a ker jih zanikarna Turčija noče in ne zna izvesti, storila bo to Evropa. Likvidacija Turčije, evropske Turčije, se bliža, to je jasno. Ko bi ne bila prišla vmes rusko-japonska vojna, bi bil stam dolje že mir.

Kateri državi pripade vodilna in odločilna vloga v evropski Turčiji? Tisti, ki bo imela spretnejše diplomate, razumnejše državne glave ter močnejšo armado.

Poleg Macedonije je velika in skeleča rana na telesu stare Evrope tudi Albanija. Kot najdivnejše ljudstvo na Balkanu igrajo Arnavti že sedaj krvavo razbojniško vlogo v Macedoniji, oni pa bi radi igrali tudi

svojo politično vlogo. Znano je, da podpira Albanec Italija v njihovih separatističnih stremeljenjih. Albanska liga ima svoj sedež v Rimu. Govorilo se je pa čisto tudi, da hoče Avstrija pomagati Albanem do samostalnosti, po domače rečeno, da hoče Albanijo za-se anektirati. Ta trditve se je večkrat že tudi v oficijoznih listih dementirala, in vendar je resnična!

Te dni sem dobil slučajno v roke znanstveni zbornik: »Mittheilungen der k. k. geographischen Gesellschaft in Wien. Redakteur Dr. I. M. Jüttner. Band 41., Nr. 5. und 6. Wien 1898.« . . . V navedenem zvezku je objavil med drugimi dr. Kurt Hassert svoj članek: »Wanderungen in Nord-Albanien.« Članek je znanstven. Dr. Hassert opisuje albansko gorovje. Na str. 368. pa piše: »Gleich darauf mussten wir wiederum 800 m tief nach Gjoani, der Residenz des Erzbischofes von Dulati (632 m), hinabklettern. Monsignore Marconi, eine sehr sympathische Erscheinung stammt aus Trient, wie denn ein grosser Teil der albanesischen Pfarren mit österreichischen Welt- und Ordensgeistlichen besetzt ist. Der eingeborene albanesische Clerus wird auf dem von Oesterreich unterhaltenen Jesuitencolleg zu Scutari erzogen, und Oesterreich bezahlt auch die Pfarren. . . . Aus der weitgehenden Unterstützung Oesterreichs erklärt es sich, dass man in allen Pfarren das Bild des Kaisers Franz Josef, selten oder nie aber ein Bild des eigentlichen Landesherrn, des Sultans, findet, und dass der Kaiserstaat eine erfolgreiche politische Propaganda unter den Eingeborenen treibt, die ihre Spitze vor allem gegen die von Serbien und Montenegro mit russischer

Hilfe betriebene Wiederaufrichtung des alten Grossserbischen Reiches richtet. Zwar hat auch Italien zur Förderung seiner Interessen einige Schulen gegründet und die italienische Sprache spielt als Handels- und Unterrichtssprache eine nicht unwichtige Rolle. Aber dennoch besitzt nur Oesterreich einen wirklich massgebenden Einfluss, zumal es ohnehin schon als Schutzmacht der katholischen Albanesen in hohem Ansehen steht. . . .

Mislum, da ne potrebujejo te »glasne misli« učenjaka Hasserta nikakoga komentarja. Za kaj se da vse porabiti katolišanstvo, pokazuje avstrijska politika v Albaniji — proti slovanstvu. Toda denar za to politiko se jemlje iz žepov avstrijskih Slovanov, zatorej prepučamo besedo slovenskim poslancem, saj se snide te dni državni zbor. In potem pridejo delegacije.

Kraljević Marko.

Državni zbor.

Na Dunaju, 30. novembra. Posl. Löcker je zahteval službeno pragmatiko sa državne uradnike.

Posl. Grössl je interpeliral bramborskega ministra zaradi dveletne vojaške službe.

Posl. Hofmann, Döbernick i dr. so predlagali, naj se aktivitetna doklada všteje državnim uradnikom v pokojnino, a službena doba se naj zniža na 35 let.

Potem se je nadaljevala debata o izjavi ministrskega predsednika. V imenu nemške ljudske stranke je govoril poslanec Sylvester, ki se je bavil največ z razmerami na Ogrskem. Bavil se je z usodo takozvanega Derschattovega odbora, s § 14. in z ex lex-etanjem na Ogrskem, z armadnim in polkovnim jezikom in delegacijami.

Posl. Skedl je izjavil, da bo glasoval za splošno in enako volilno pravico, a zahtevati se mora, da se bo pri tem osiralo na narodnostno in kulturno razmerje med. Tudi napovedana reforma gospodarske zbornice je potrebna. Tudi industrija mora biti zastopana v gospodarski zbornici.

Posl. dr. Adler je pozival, naj se ne zavlačuje reforma volilne pravice. Zanimal je, da bi splošna volilna pravica bila nevarna za narode, posebno za Nemce. Nemci se ne boje toliko za svoj narod, kakor tega, da bi sedanje zastopnike nemškega meščanstva nadomestili pravi narodni zastopniki. Govornik je svaril veleposestnike, naj ne spletarijo proti volilni reformi. Izrekel se je tudi proti volilni obveznosti.

Posl. Glöckner je zagovarjal nemško meščanstvo ter izjavil, da je volilna obveznost nujno potrebna, ako se naj pokaže ljudska volja.

Posl. dr. Kramar je izjavil, da bo češki klub obrazložil svoje stališče napram vladi pri razpravi o proračunskem provizoriju, ako bo sploh prislo do tega, ker se govori nekaj o obstrukciji — gospodarske zbornice. Govorec o volilni reformi je rekel, da z uvedbo splošne volilne pravice ne bo nastala slovenska večina. Apeliral je na zbornico, naj sprejme volilno reformo.

Volilna reforma.

Dunaj, 30. novembra. Upor proti splošni in enaki volilni pravici narašča, ker so se zadnji čas pridružili k nasprotnikom tudi tirolski poslanci katoliške ljudske stranke pod vodstvom dr. Käthreina. Potemtakem obsega opozicija obe skupini veleposestnikov, poljski klub, nemško napredno stranko, Tirolec in deloma gornjeavstrijske klerikale. Ta koalicija hoče predvsem vredi barona

Gautscha. Na to deluje posebno poljski klub. Poležal je zelo napek, ker je tudi večina gospodarske zbornice proti nameravani volilni reformi.

Kriza na Ogrskem.

Budimpešta, 30. novembra. Ministrski svet je bil zadnje tri dni v permanenci. Raspravljal je o zelo važnih zadevah, ki bodo vlado prisilile, da izda še pred 19. decembrom odločilne odredbe glede bodočnosti ogrske politike.

Konflikt s Turčijo.

Carigrad, 30. novembra. Na sultanovem dvoru vlada splošna zmešnjava, odkar je mednarodno brodogojstvo zasedlo otok Mitilene. Sultan kliče neprestano k sebi na posvetovanje velikega vezirja, ministre in druge vplivne osebe. Vkljub največjega praznika bajrama je bil včeraj ministrski svet. Kakor se poroča iz uradnih turških krogov, je ministrski svet sklenil, da se odpor nadaljuje. — Gubernatorju na otoku Mitilene je vlada naročila, naj se omeji napram mednarodnemu brodogojstvu le na oficijalni protest, sicer pa naj bo povsem miren.

Gododki na Ruskem.

Petrograd, 30. novembra. Admiral Čuhnin je brajzavil carju: »Zopet sem gospodar mesta. Pol Sebastopola je razdjanega.« Podrobnosti o teh bojih so sledeče: Puntarji so imeli tri vojne ladje izmed črnomoškega brodogojstva in tri severne utrdbe na kopnem. Upornim ladjam je zapovedoval poročnik Schmidt. Ob treh popoldne so začeli puntarji streljati z ladij na mesto. Baterija na severnih utrdbah je dobila ukaz, naj strelja na puntarske ladje, toda baterija je bila sporazumljena s puntarji ter je začela streljati tudi

LISTEK.

Slovensko-nemška meja na Štajerskem.

Kulturno zgodovinski in narodopisni doneski. Nabral A. B. (Dalje.)

Prebivalstvo je razen nekaj priseljnih Nemcev slovensko, in sicer se razmere vkljub vsem nemškim agitacijam zadnje čase zboljšujejo. Leta 1880. so našli 1083 Slovencev in 206 Nemcev, leta 1900. pa 1113 Slovencev in samo 100 Nemcev. Bolj hitro pa narašča nemški živelj v občini Špičnik (Speiseneg) (med Sv. Jurjem in Svičino.) V tej občini so našli leta 1880. še samo 1 Nemca in 312 Slovencev, leta 1900. pa že 47 Nemcev in 451 Slovencev. — Družba sv. Mohorja ima pri Sv. Jurju 41 članov.

Svičina (Witschein) je v ozki dolini skrita župnija med Sv. Jurjem in Spielfeldom. Tu je velika graščina benediktinskega samostana v St. Lamprehtu, ki ima tudi najlepše vinograde. Samostojna župnija je Svičina že od leta 1196, tedaj ena med najstarejšimi v škofiji. Šola je od leta 1806. Sedaj je šola 3razredna; v 1. razredu je

poučni jezik slovenski, v 2. in 3. razredu pa nemški s 4 slovenskimi urami v tednu. Učitelji so Slovenci. Tudi cerkev je še popolnoma slovenska. V občinskem zastopu prevladujejo nemškutarji. Pri ljudskem štetju leta 1880. so našli 436 Slovencev in 94 Nemcev, leta 1900. pa 419 Slovencev in 77 Nemcev. Slovenci kakor Nemci so nazadovoljiva 16 duš (?) Družba sv. Mohorja ima 56 članov.

Med Svičino in Gomilico je postavil letos ernozki trgovec Wruss vrh svojih gorc 20 metrov visok leseni razgledni stolp, da se more ponašati, da ima najvišjo točko — četudi umetno — v Slovenskih gorcih. Razgled s stolpa je res impozanten, zato ga obiskuje mnogo turistov. Nasprotno pogorje proti Gomilicam se imenuje Račje (Ratschach) z nemško enorazredno šolo. Prebivalci so še po večini Slovenci, dasi so leta 1880 našli poleg 325 Nemcev le 47 Slovencev; mnogo otrok še prihaja v šolo, ki ne znajo nič nemški, a učitelj (Vojaček!) in katehet iz Gomilice ne razumeta besedice slovenske.

Gomilica je lična, trgu podobna vas, ki je poleg Sobote druga obmejna župnija, ki se je v polovici pretečenega stoletja skoraj popolnoma ponemčila. V

vasi in bližnji okolici ni več Slovencev, pač pa so še v pogorskih podobčinah, kakor v Eckbergu, Grudolu (Grubthal), Kranjah, Šenovi (Sernau), Labiču, Kameniku (Steinbach), dasi jih ljudsko štetje iz leta 1900. ne pozna več. Leta 1880. pa so še vendar našli v Gomilici 47 Slovencev, in sicer 37 v Kameniku, 7 v Eckbergu in 3 v Labiču. Šumanova knjiga »Slov. Štajer« navaja v Račjem in Kameniku še 1/5 Slovencev, v Eckbergu 2/3, v Šenavi 1/2. Govoril sem v teh krajih z viničarji, ki so laglje govorili slovensko kot nemško.

Pred 50 leti je bila Gomilica še do dobre tretjine slovenska, a tudi dandanes se sme reči, da 1/3 še govori slovensko. Takratni župnik Muršec je imel še vsako prvo nedeljo v mesecu slovensko pridigo; tudi slovenski krščanski nauk je imel v nedeljo popoldne po vaseh, pri pozni maši se je še po 60. letu bral slovensko evangelij. Istotako je poučeval slovensko šolsko mladino, a ne v šoli, temuč v zakristiji. O njegovem delovanju je pisal »Priatelj« leta 1855.: »Hvala gre gospodu Matju Muršecu, ki si perzadeva tudi Nemce zeznaniti s slovenskim duhom, ker v petju in muziki izurjen podlaga nemškim pesmam slovenske napeve. Tako sem šul dekleta prav mično popevati

nemško pesem po slovenskem napevi vzetem iz pesmi: »Bratje Slovenci smo.« Čudil sem se, ker so nemške deklinacije prav zelo prepevale v slovenskem duhu. Ali tukajšnji prebivalci niso skoro drugo, kakor ponemčeni Slovenci, kar nam zadosti svedoči slovenska imena. Pretečeno jesen so tu sem hoteli za kaplana nastaviti terdega Nemca, ali nije bil za rabo.«

Tako je bilo leta 1855. Pa še leta 1890. sta bila župnik in kaplan Slovenca. Dandanes pa sta župnik in kaplan trda Nemca. Župnik Fürbass (Vrbaja?) je videti odločen nemški nacijonalec, ker nele, da mi ni hotel ničesar pokazati o zapisani preteklosti župnije, temuč je še škodoželjno izjavil, da je sploh le še 5—8 hiš v fari, kjer razumejo slovensko. Toda kakor so mi pravili sosednji duhovniki ter sem se tudi sam prepričal, je v župniji razen vasi same približno le toliko hiš, v katerih slovensko ne razumejo. Graški škof je Gomilici namenoma vzel slovenskega duhovnika, da v 20—30 letih slovensčina popolnoma izgine. Po zaslugi nemških duhovnikov ni v župniji nebenega člana družbe sv. Mohorja in v župnijo sploh ne prihaja noben slovenski časopis.

Da je Gomilica zelo stara župnija,

dokazujejo listine iz 9. stoletja, kjer se nahaja ime Gomelinz. V župno cerkev je vzidan nagrobni spomenik iz leta 1617., ki pove, da počiva tam »Herr Strallöckher (Stralekar), gewester Rathsbürger«. V tem kraju so izkopali več rimskih spomenikov, katerih najlepši so nekateri še sedaj na dvorišču ondodne graščine.

Ernoz (Ehrenhausen) je razen služabnikov popolnoma nemška župnija. Pri ljudskem štetju leta 1880. so našli v trgu še dva Slovencev, v Beliču (Willitsch) pa 6. Leta 1900. so Slovence sploh utajili, dasi posebno v zadnjih dveh krajih, pa tudi celo na severu v Rečju (Retznei) še mnogo ljudi govori slovensko, dasi se slovenske narodnosti ne zavedajo. Pred 70. do 80. leti je bila v Ernožu še vsako drugo nedeljo slovenska pridiga; še leta 1860. je bil na tabli ob železnici slovenski napis, da se ne sme po železnici hoditi. Šuman še navaja v imenovani svoji knjigi v Evičah kakor Beliču pol Slovencev. Dobra petina jih je brezdvomno še dandanes, dasi se rapidno ponemčujejo. V nekaterih hišah še molijo slovensko. Kdor bo prišel čez 20 let v te kraje, pa ne bo zasledil več slovenske besede.

(Dalje prih.)